

Επιστημονική Περιοδική Έκδοση για Θέματα Υγείας και Κοινωνικού Αποκλεισμού
Ιανουάριος 2007, Τεύχος 2^ο

ΚΟΙΝΩΝΙΑ & ψυχική ΥΓΕΙΑ

Θεματική Ενότητα
Ψυχική Υγεία

«Ένα κίνημα αλληιώτικο»

**Οι οικογένειες οργανώνονται σε μια μάχη άνιση
ενάντια στο στίγμα και τις προκαταλήψεις
που συνοδεύουν την ψυχική διαταραχή**

Νίκη-Ελένη Νομίδου*

Το κίνημα των Οικογενειών Ξεκίνησε δειλά-δειλά το 1993 με την ίδρυση Συλλόγων Οικογενειών, με βασικούς στόχους: την αλληλαγία αντίληψης της κοινότητας έναντι της ψυχικής ασθένειας και των ατόμων που πάσχουν από αυτή, την εξάλειψη του στίγματος των ψυχικών διαταραχών και τη διεκδίκηση των δικαιωμάτων τους για αποκατάσταση και ενσωμάτωσή τους στην κοινότητα (εργασία, στέγαση, συνταξιοδότηση και κυρίως βελτίωση των υπηρεσιών Ψυχικής Υγείας).

Ιδρύονται δειλά-δειλά πρώτα ο Σύλλογος Αθηνών· ακολουθούν τα Γιάννενα, τα Χανιά, οι Σέρρες, μπαίνοντας στον χώρο της Ψυχικής Υγείας δυναμικά, ταράζοντας τα νερά της αδιαφορίας και της σιωπής που μέχρι τότε επικρατούσαν. Ακολουθεί η Χαλκίδα, η Πάτρα, και έτσι, το 2003 ιδρύεται η Π.Ο.Σ.Ο.Ψ.Υ. (Πανελλήνια Ομοσπονδία Συλλόγων Οικογενειών για την Ψυχική Υγεία), ως δευτεροβάθμιο όργανο εκπροσώπησης των συλλόγων στα κέντρα αποφάσεων. Τα πράγματα, όμως, είναι δύσκολα.

Οι σύλλογοι αυτοί, που αποτελούνται από μια χούφτα ανθρώπων με όραμα ένα καλύτερο αύριο για τους ανθρώπους τους, πρέπει να πληθύνουν και να βρουν τη δύναμη για να γκρεμίσουν το απόρθητο Τείχος που το στίγμα και οι προκαταλήψεις έχτισαν γύρω τους. Πρέπει να ξεπεράσουν και οι ίδιοι τις αντιστάσεις τους και χρειάζονται συμμάχους για αυτό. Χρειάζονται την υποστήριξη και τη συστράτευση των ειδικών του χώρου. Δυστυχώς μέχρι και σήμερα οι ειδικοί Ψ οραματιστές της

Μεταρρύθμισης της Ψυχιατρικής είναι ελάχιστοι σε σχέση με το εύρος των ειδικών Ψ στην Ελλάδα.

Οι τοπικές κοινωνίες είναι επίσης σκληρές διότι διακατέχονται από άγνοια και φόβο. Ο κρατικός μηχανισμός δεν ενθαρρύνει όσο θα έπρεπε τις συλλογικές δράσεις. Όλα αυτά, λοιπόν, κάμπτουν τη δύναμη των συλλόγων με αποτέλεσμα οι περισσότεροι από τους υπάρχοντες σήμερα να είναι ανενεργοί.

Πρέπει, λοιπόν, κάτι να γίνει, κάτι να αλλάξει. Πρέπει να βοηθήσουμε όλοι για την ενδυνάμωση αυτών των συλλόγων με κάθε τρόπο. Είναι υποχρέωση και ευθύνη όλων μας.

Δεδομένου ότι η αιτία για τον κοινωνικό αποκλεισμό που υφίστανται τα άτομα με ψυχικές διαταραχές και οι οικογένειές τους δεν σχετίζεται με την ασθένεια, αλλά με τα στερεότυπα και το στίγμα που την ακολουθεί, η πρωτοβουλία των Οικογενειών που ξεκινά από την αγωνία για το αύριο τοημά, αμφισβητεί, ενοχλεί, ανατρέπεται. Δεν κολλά στα στερεότυπα αλλά επινοεί τρόπους για την επιτυχία των στόχων της. Αποδεικνύοντας έμπρακτα ότι οι οικογένειες και ο εθελοντισμός μπορούν να διαδραματίσουν ένα σπουδαίο ρόλο στην αλληλαγία των πρακτικών και πολιτικών που υφίστανται σήμερα για βελτίωση των υπηρεσιών ψυχικής υγείας και γενικότερα την εξασφάλιση καλύτερης ποιότητας ζωής για τα ασθενή μέλη τους και των ίδιων των οικογενειών.

Με την ανάπτυξη συνεργασίας με τους τοπικούς φορείς (Νομαρχιακές και Τοπικές Αυτοδιοικήσεις,

* Πρόεδρος του Δ.Σ. του Συλλόγου Οικογενειών και Φίλων για την Ψυχική Υγεία (Σ.Ο.Φ.Ψ.Υ.) του Νομού Σερρών, Γραμματέας της Πανελλήνιας Ομοσπονδίας Συλλόγων Οικογενειών για την Ψυχική Υγεία (Π.Ο.Σ.Ο.Ψ.Υ.) και μητέρα ατόμου που πάσχει από σχιζοφρένεια.

Επιμελητήρια, Εκκλησία, Εκπαίδευση, Αστυνομία, Εθελοντές, Επιχειρήσεις), καθώς και με υπηρεσίες αρμοδίων Υπουργείων επιτυγχάνεται μια αποδοτική και αποτελεσματική κίνηση κοινής αποδοχής, στην οποία σημαντικό ρόλο έχει η εμπλοκή των οικογενειών και των ίδιων των μελών τους που είναι χρήστες των υπηρεσιών ψυχικής υγείας.

Σήμερα το αποτέλεσμα αποδεικνύει ότι η ανάπτυξη δράσης των οικογενειών στο πλαίσιο του τετράπτυχου: Οικογένεια–Ασθενής–Ειδικό Ψ–Κοινωνότητα, εξασφαλίζει μια ομαλή πορεία προς την επίτευξη των στόχων του κινήματος των Οικογενειών και ένα κλίμα συνεργασίας που εξασφαλίζει εκ των προτέρων την προαγωγή της ψυχικής υγείας και την εξάλειψη του στίγματος.

Η συνεργασία επίσης με εθνικά, ευρωπαϊκά και παγκόσμια δίκτυα, ενδυναμώνει τη φωνή των συλλόγων και μπορεί πλέον να επηρεάζει και να ευαισθητοποιεί τους αρμοδίους των κέντρων λήψης αποφάσεων. Όμως ο δρόμος είναι μακρύς. Δεν φτάνουν όλα τα παραπάνω. Χρειάζεται η κινητοποίηση όλων των οικογενειών με την ίδρυση νέων συλλόγων σε κάθε νομό, έτσι ώστε να έχουν λόγο και βήμα που θα μπορεί να επηρεάζει την εφαρμογή πολιτικών για βελτίωση του συστήματος ψυχικής υγείας στο βασικό θεραπευτικό κομμάτι, στοχεύοντας:

- Στην αλλαγή της νοοτροπίας και των στάσεων των επαγγελματιών των θεραπευτικών ομάδων του χώρου ψυχικής υγείας, που δυστυχώς σε πάρα πολλές περιπτώσεις είναι στιγμιστικές, καθιεργούν στους λήπτες το αίσθημα της ανημπόριας και της εξάρτησης, ενοχοποιούν τις οικογένειες και περιορίζονται στη συνταγογράφηση φαρμάκων, εκμηδενίζοντας την ανθρωπινή υπόσταση των ασθενών.
- Στην εφαρμογή, απ' όλες τις υπηρεσίες Ψυχικής Υγείας, νέων μοντέλων θεραπείας που δίνουν δυνατότητες στον λήπτη και όχι στην προσκόλληση στα θεραπευτικά μοντέλα της δεκαετίας του '70.
- Στην προσήλωση των επαγγελματιών στο ρόλο του θεραπευτή, με σεβασμό στο δικαίωμα

του πάσχοντα για εξατομικευμένη θεραπεία και στο δικαίωμα να συναποφασίζει για τις θεραπευτικές παρεμβάσεις που τον αφορούν.

- Στην αγαθή και ουσιαστική συνεργασία μεταξύ των επαγγελματιών μιας θεραπευτικής ομάδας, χωρίς την εμπλοκή των προσωπικών και επαγγελματικών αντιπαράθεσεων, φιλοδοξιών ή και ανασφαλειών που προκαλούν κραδασμούς στην ποιότητα των υπηρεσιών, διότι οι κραδασμοί αυτοί απορροφούνται από τους πάσχοντες καταπατώντας έτσι το δικαίωμά τους για ωφέλιμες και ποιοτικές υπηρεσίες.
- Στην αντίσταση των επαγγελματιών στη λογική του ότι «Ο ψυχικά πάσχων είναι ένα καμένο χαρτί» –αυτό δεν είναι αλήθεια.
- Στην εξάλειψη κάθε μορφής βίας μέσα και έξω από τις δομές του συστήματος Ψυχικής Υγείας και στην παγίωση της αντίληψης από τους ειδικούς ότι οι ψυχικά πάσχοντες και τα μέλη των οικογενειών τους είναι οι άμεσα ενδιαφερόμενοι πελάτες τους και ότι η άποψή τους είναι απαραίτητη για τη βελτίωση των ψυχιατρικών υπηρεσιών.
- Στο σεβασμό στα δικαιώματα των ασθενών, τα οποία ποικιλοτρόπως παραβιάζονται ακόμη και σήμερα.

Προκύπτει άρα επιτακτικά η ανάγκη εμπλοκής των οικογενειών και κυρίως των ίδιων των ασθενών στα κέντρα λήψης αποφάσεων· αποτελεί προτεραιότητα. Αυτοί γνωρίζουν τις ανάγκες, τις ελλείψεις. Αυτοί βιώνουν τις δυσκολίες από όλα τα κακώς κείμενα του συστήματος ψυχικής υγείας και των υπηρεσιών του και είναι αυτοσκοπός τους η βελτίωσή του. Η εμπλοκή τους εκφράζει ακόμη την αγωνία τους για ένα καλύτερο αύριο. Είναι καιρός, επιτέλους, να καταλάβουν και να αποδεχτούν όλοι οι αρμόδιοι ότι η εκπροσώπηση, η άποψη αλλά και η συναίνεση των οικογενειών και των ίδιων των ασθενών κρίνεται απαραίτητη σε κάθε απόφαση που τους αφορά. Είναι καιρός να αποφασίζουν για εμάς μαζί με εμάς.